

Załącznik
do uchwały nr .../.../2012
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia ... maja 2012 r.

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
NA LATA 2012 - 2015.**

Grodzisk Wlkp. 2012

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	2
2. KORELACJA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI.	3
SCHEMAT USYTUOWANIA PROGRAMU W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA STRATEGICZNEGO ORAZ PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU.	4
PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU.	5
3. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY	5
DEFINICJE PRZEMOCY.	5
PODSTAWOWE KONSEKWENCJE KARNE STOSOWANIA PRZEMOCY.	7
SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE	8
4. ZASADY DZIAŁANIA PROGRAMU.	9
5. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE	10
DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W POLSCE.....	10
DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE GRODZISKIM.	14
PODSUMOWANIE ORAZ PRIORYTETOWE POTRZEBY I KIERUNKI DZIAŁAŃ.	17
6. KIERUNKI DZIAŁAŃ I CELE PROGRAMU	18
7. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU.	21
8. WYKAZ INSTYTUCJI UDZIELAJĄCYCH POMOCY OFIAROM PRZEMOCY RODZINIE W POWIECIE GRODZISKIM.	21

1. Wstęp

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012 – 2015 jest realizacją art. 6 ust 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Mając na celu efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012 – 2015”, zwany dalej Programem. Będzie on stanowił integralną część Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2010 – 2015.

Cele szczegółowe, bezpośrednio osiągnąć w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Program stanowi wytyczne do postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie. Zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań. W części opisowej programu zawarto podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla planowania działań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy. Opracowano także listę priorytetowych potrzeb i kierunków działań.

Na podstawie wyników analizy materiałów zgromadzonych w procesie diagnozy problemu przemocy w rodzinie wyznaczono cele i zadania programu, sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie w programach gminnych, adekwatnie do dominujących w środowisku lokalnym potrzeb.

Istotną częścią Programu są wskaźniki realizacji celów. Cele te, działania i zadania, Programu będą podlegać ewolucji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

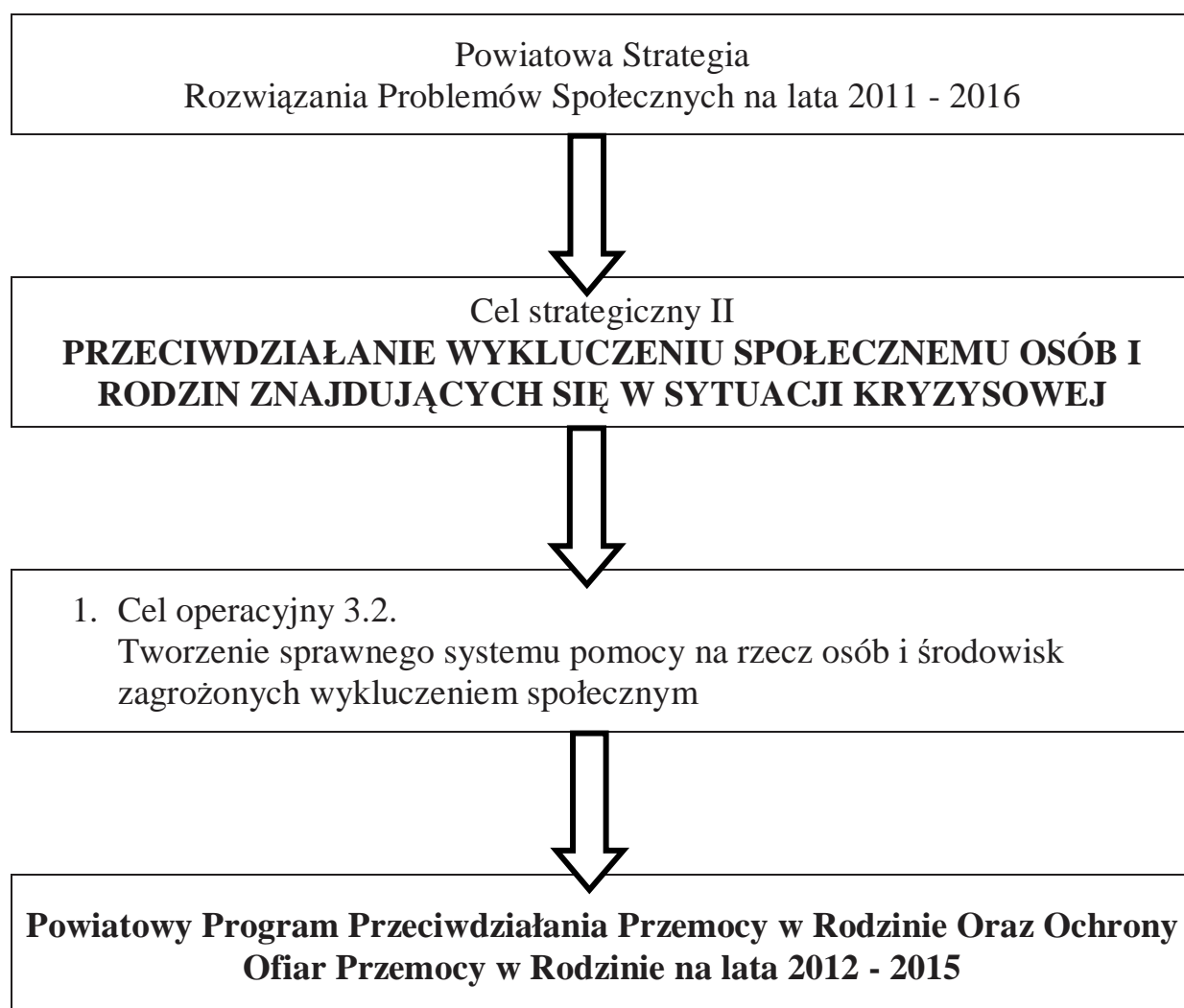
Celem programu, do osiągnięcia którego ma przyczynić się realizacja działań zaplanowanych w programie, jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy w rodzinie.

Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

2. Korelacja Programu z innymi dokumentami.

2.1 Schemat usytuowania programu w systemie zarządzania strategicznego oraz podstawy prawne Programu.

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015” jest zbieżny z założeniami Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011 – 2016.

Program jest zgodny z aktami prawnymi oraz dokumentami o charakterze strategicznym, funkcjonującymi zarówno na poziomie krajowym, jaki i wojewódzkim. Na poziomie krajowym realizowany jest Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Głównym założeniem tego programu jest wprowadzenie w życie szerokiego

zbioru działań mających na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy rodzinnej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawcy. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie określa zadania w zakresie zapewnienia ochrony i udzielania pomocy ofiarom przemocy, prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także w zakresie podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Program koreluje także z Wielkopolskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2020.

2.2 Podstawy prawne Programu.

Cele powyższego Programu są spójne z przepisami prawa oraz innymi dokumentami krajowymi i międzynarodowymi:

- ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawą z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego,
- ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2007/C 303/01)
- Rezolucją Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),
- Opinią Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15).

3. Charakterystyka zjawiska przemocy.

3.1 Definicje przemocy.

Poprzez **przemoc w rodzinie** należy rozumieć **jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób**

najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny)¹, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodującą szkody na ich zdrowiu fizycznym, lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje to, że:

- a) jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- b) siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą; sprawca jest silniejszy a ofiara słabsza,
- c) narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- d) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody; doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym samym nienawiść i pragnienie odwetu.

Przemoc pojmowana jest także jako wywieranie wpływu na innych ludzi, w wyniku którego ich aktualny poziom rozwoju somatycznego i duchowego jest mniejszy niż potencjalny poziom tego rozwoju.

Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – m.in. bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu.
2. **Przemoc psychiczna** – sprawowanie przez sprawcę przemocy psychicznej kontroli nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokorzenie, używanie wulgarnych słów, mówienie kobiecie, że jest do niczego, że jest brzydka, chora psychicznie, że nikt jej nie zechce, że bez sprawcy sobie nie poradzi.
3. **Przemoc seksualna** – w szczególności zmuszanie do odbywania stosunku lub

¹ Osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny to: małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielenie im pomocy.

4. **Przemoc finansowa (ekonomiczna)** – np. utrzymanie ofiary w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie jej pracy zawodowej, niedawanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu.
5. **Przemoc polegająca na osaczaniu** – np. ciągłe chodzenie za kimś, śledzenie, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy, zastraszenia lub nękania.
6. **Przemoc w wymiarze społecznym** – m.in. zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie jej wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

3.2 Podstawowe konsekwencje karne stosowania przemocy.

Prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim m.in.:

- **z art. 207 § 1 Kodeksu karnego** – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (ściganie z urzędu)²;
- **z art. 191 § 1 Kodeksu karnego** – kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia – podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ściganie z urzędu);
- **z art. 197 § 1 Kodeksu karnego** – kto przemocą lub groźbą bezprawną lub postępowaniem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)³;

² Ściganie z urzędu polega na tym, że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnienie przypuszczenia, że popełniono przestępstwo.

³ Ściganie na wniosek polega na tym, że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.

- **z art. 209 § 1 Kodeksu karnego** – kto uporczywie uchyla się od wykonywania ciężącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego, ewentualnie z urzędu).
- **Art. 199. (149)** § 1. Kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności,
 - podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
 - § 2. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
 - § 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto doprowadza małoletniego do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, nadużywając zaufania lub udzielając mu korzyści majątkowej lub osobistej, albo jej obietnicy.

3.3 Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu fizycznym jak i psychicznym. Konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie ujawniają się w życiu dorosłym.

- **Konsekwencje doświadczenia przemocy przez osoby dorosłe.**

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości), przygnębienie, smutek, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy też agresji, zmienność nastrojów, decyzji, stany lękowe w tym lęk przed bliskością, nieufność, niska samoocena, kłopoty ze snem i koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, a w konsekwencji adaptacja do przemocy. Ofiary przemocy niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te psychologowie

tłumaczą najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiskiem „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z kręgu przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami.

- **Konsekwencje doświadczenia przemocy przez dzieci.**

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań związanych z przemocą w rodzinie narażone są dzieci. Często są one ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu, pozbawione jest miłości, poczucia zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny. Maltretowanie psychiczne natomiast może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego czyli do braku poczucia bezpieczeństwa, niskiego poziomu kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami. Prowadzi do deficytów intelektualnych, problemów afektywno-behawioralnych (agresja, lęk, poczucie wstydu i poczucie winy, wrogość, gniew, negatywizm).

Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie w jego życiu dorosłym i objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu i innych używek to tylko niektóre z konsekwencji ucieczki od problemu przemocy domowej.

- **Spoleczne konsekwencje przemocy w rodzinie.**

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie psychiczne jak i fizyczne. Przemoc to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju dzieci. Niesie także ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań związanych z stosowaniem przemocy i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla rodzin jak i dla całego społeczeństwa.

4. Zasady działania Programu.

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie powyższy Program oparty jest na zasadach:

- 1) wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji

pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawą o działaniu pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnym następstwem;

- 2) jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby, szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielanie rodzinie szczególnego wsparcia do poprawy jej funkcjonowania.

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

5. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie.

W celu określenie szczegółowych celów oraz działań „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015” istotne jest postawienie diagnozy skali zjawiska przemocy w rodzinie.

5.1 Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Polsce

W listopadzie 2010 r. TNS Ośrodek Badania Opinii Publicznej – na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – przeprowadził badanie dotyczące przemocy w rodzinie. Jego celem było m.in. rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie, okoliczności towarzyszących przemocy w rodzinie, form przemocy oraz identyfikacja ofiar oraz sprawców.

Istotne wyniki i wnioski:

a. dotyczące społeczno – demograficznego profilu ofiar przemocy w rodzinie:

1. 45% ogółu respondentów, w tym 40% ogółu mężczyzn i 49% ogółu kobiet, to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkają w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy w rodzinie. Ponad jedna piąta (22%) osobiście doświadczyła przemocy ze strony członka gospodarstwa domowego (z tej grupy 26% stanowią kobiety, 16% mężczyźni).

2. Najczęściej doświadczaną przez Polaków formą przemocy jest przemoc psychiczna, które to doświadczenie przynajmniej raz stało się udziałem 37% badanych. Przemocy fizycznej doświadczyło mniej, bo 23% respondentów (w tym 19% ogółu mężczyzn i 26% ogółu kobiet). Czternastu na sto ankietowanych (14%) przyznaje, że zdarzyło im się być ofiarą przemocy ekonomicznej, zaś 4% deklaruje bycie ofiarą przemocy seksualnej (w tym dwukrotnie więcej kobiet (6%) niż mężczyzn (3%)) to osoby, które mieszkają lub w przeszłości mieszkały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi lub dochodziło do przemocy seksualnej w rodzinie).
3. Niemal dwóm piątym badanych kobiet (39%) i przeszło jednej czwartej badanych mężczyzn (28%) zdarzyło się choć raz stać się ofiarą przemocy w rodzinie niezależnie od formy przemocy.
4. O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówiły najczęściej kobiety między 30 a 39 rokiem życia (46%) będące po rozwodzie lub w separacji (80%), bądź żyjące w konkubinacie (55%). O przemocy wobec swojej osoby najrzadziej mówiły najmłodsze respondentki (33% poniżej 30 roku życia), panny (35%) i mężatki (35%). wykształcenie i wielkość miejsca zamieszkania nie różnicowały w sposób istotny deklaracji badanych kobiet na temat choćby jednorazowego doświadczenia zachowań spełniających kryteria przemocy psychicznej, ekonomicznej, fizycznej czy seksualnej.
5. O przynajmniej jednorazowym doświadczeniu przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego mówili najczęściej mężczyźni mieszkający w ponad 500 – tys. aglomeracjach (34%), będący po rozwodach lub w separacji (48%) bądź żyjący w konkubinacie (49%).
6. Przemoc w rodzinie jest bardzo silnie związana z sytuacją materialną. Osoby oceniające swoją sytuację materialną za złą zdecydowanie częściej niż inne przyznawały, że zdarzyło się im doświadczyć przemocy ze strony innego członka gospodarstwa domowego. Nie oznacza to, że przemoc nie dotyczy dobrze sytuowanych – pojawia się jednak rzadziej niż wśród tych, którym wiedzie się źle.
7. Wśród badanych kobiet do bycia ofiarą przemocy stosunkowo najczęściej przyznawały się kobiety zamieszkujące na terenie województwa łódzkiego (50%), natomiast wśród mężczyzn najczęściej – mieszkańcy województwa dolnośląskiego (38%). O stosowaniu wobec nich przemocy w rodzinie stosunkowo rzadziej mówiły mieszkanki województwa opolskiego (25%) i kujawsko – pomorskiego (26%), natomiast wśród mężczyzn – mieszkańcy województwa podlaskiego (16%)

i wielkopolskiego (17%).

8. Ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie było 27% ogółu badanych: 33% badanych kobiet i 21 % badanych mężczyzn przynajmniej raz w życiu doświadczyło podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego.
9. Ofiarą przemocy ekonomicznej w rodzinie było 9% ogółu badanych: 12% kobiet i 6% mężczyzn przynajmniej raz w życiu doświadczyło podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego. W sumie, wśród ogółu ofiar przemocy ekonomicznej w rodzinie 70% stanowią kobiety a 30% - mężczyźni.
10. Ofiarami przemocy fizycznej w rodzinie było 16% ogółu badanych: przynajmniej raz w życiu podobnych zachowań ze strony innego członka gospodarstwa domowego doświadczyła niemal co piąta kobieta (19%) i przeszło co dziesiąty mężczyzna (12%).
11. Do doświadczenia przemocy seksualnej ze strony innego członka gospodarstwa domowego przyznało się 3% badanych (4% stanowiły kobiety a 1% mężczyźni).
12. Jedna czwarta ogółu badanej populacji (niezależnie od osobistych doświadczeń) zamieszkiwała w gospodarstwie domowym, w którym ofiara przemocy w rodzinie (niezależne od formy) była inna osoba.

b. dotyczące społeczno – demograficznego profilu sprawców przemocy w rodzinie:

1. 17% kobiet i 19% mężczyzn przyczyniło się do bycia sprawcą przemocy w rodzinie. Najwięcej osób przyznało się do stosowania przemocy psychicznej (12% kobiet i 13% mężczyzn), nieco mniej przyznało się do zachowań spełniających kryteria przemocy fizycznej (po 8% wśród przedstawicieli obu płci). Do przemocy ekonomicznej przyznało się 3% kobiet i 4% mężczyzn. Nieliczni mówili o sprawie przemocy seksualnej.
2. Do sprawstwa przemocy przyznało się 17% kobiet, wśród których 21% stanowiły młode kobiety poniżej 30 roku życia, panny (23%), respondentki dobrze wykształcone (23% z wykształceniem wyższym), mieszkające w średniej wielkości miastach (22% w miastach o liczbie ludności 20 – 100 tys. mieszkańców), z terenu województwa warmińsko – mazurskiego (33%).
3. 19% mężczyzn przyznało się do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy). Stosunkowo najczęściej byli to mężczyźni ze średnim wykształceniem (23%), mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego (30%). najrzadziej do zachowań spełniających kryteria przemocy w rodzinie (niezależnie od formy przemocy) skłonni byli przyznać się

mężczyźni z wykształceniem podstawowym (13%), mieszkańcy średniej wielkości miast (14% w miastach o liczbie ludności 20 – 100 tys. mieszkańców), mieszkańcy województwa wielkopolskiego (11%).

4. Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej współmałżonkowie (mąż w przypadku kobiety, żona w przypadku mężczyzny) i rodzice (niemal dwa razy częściej ojcowie niż matki). Sporadycznie mówi się o przemocy ze strony dziadków, częściej ze strony dzieci, a jeszcze częściej ze strony rodzeństwa.
5. Wśród ogółu sprawców wskazanych przez ofiary przemocy w rodzinie (ogółem niezależnie od formy przemocy) największy był udział sprawców w średnim wieku – zarówno wtedy, gdy sprawcę opisały ofiary – kobiety (25%, 32% i 15%) wskazywało na sprawców w przedziałach wiekowych 30-,40-,50-latków jak i ofiary – mężczyźni wskazywali na grupę wiekową 18 – 29 lat, częściej wskazana była grupa wiekowa najstarsza – powyżej 60 roku życia (kobiety – ofiary wskazały 11% i mężczyźni - ofiary 9%).
6. Kobiety – ofiary pytane o wykształcenie sprawcy najczęściej wskazywały na osoby z wykształceniem zawodowym, natomiast mężczyźni – ofiary przemocy najczęściej charakteryzowali sprawcę przemocy jako osobę z wykształceniem średnim.

c. okoliczności przemocy w rodzinie:

Przemoc, niezależnie od formy wiąże się z alkoholem, w dalszej kolejności z brakiem pieniędzy, problemami małżeńskimi oraz problemami w pracy.

1. Prawie w połowie przypadków (45%) przemocy psychicznej w gospodarstwie domowym towarzyszył **alkohol**, w 18% przypadków wymieniono **problemy finansowe**, w 15% **problemy małżeńskie** i 10% **problemy w pracy**. Przemoc, choć rzadziej, pojawiała się także w związku ze zmianą, utratą lub wyjazdem do pracy, rozwodem, śmiercią lub chorobą w rodzinie, problemami szkolnymi, narkotykami oraz przejściem na emeryturę, a także innymi niż wymienione problemami rodzinnymi i pozarodzinnymi.
2. 17% ofiar przemocy psychicznej w rodzinie pytanych o okoliczności, w jakich dochodziło do tych sytuacji, nie wskazywało na żadne przyczyny, które mogłyby mieć związek z zachowaniem sprawcy – sprawca nie potrzebował żadnego „pretekstu”.
3. Przemoc ekonomiczna rzadziej niż psychiczna związana była z alkoholem (36%), a nieco częściej z problemami finansowymi (21%), stosunkowo częściej towarzyszą jej także problemy małżeńskie (17%), problemy w pracy (9%) lub jej utrata (9%).

Co piąty respondent (21%) żyjący w gospodarstwie domowym dotkniętym przemocą ekonomiczną nie wiąże jej z żadną z wymienionych w badaniu sytuacji – na zachowanie sprawcy nie miały wpływu żadne okoliczności „zewnętrzne”.

4. Przede wszystkim z alkoholem (49%) wiąże się przemoc fizyczna w rodzinach. Rzadziej respondenci mówili o problemach finansowych (16%) i małżeńskich (13%). 18% badanych nie dostrzega związku pomiędzy przypadkami przemocy, z którymi mieli styczność w swoim gospodarstwach domowych, a którymkolwiek z przytoczonych w pytaniu problemów – w domu nie działo się nic takiego, co mogłoby choć trochę tłumaczyć, wyjaśniać zachowanie sprawcy.
5. Przemoc seksualna jest głównie związana z obecnością alkoholu w rodzinie (50%). Współwystępuje także z problemami małżeńskimi (13%), finansowymi (10%), problemami w pracy (9%) oraz innymi problemami rodzinnymi (8%).
6. Kobiety dużo częściej od mężczyzn wiążą przemoc psychiczną, z którą stykają się w swoich rodzinach z alkoholem (54% wobec 33%), częściej także dostrzegają jej związek z utratą pracy (7% i 4%) i wyjazdem kogoś z rodziny do pracy (4% wobec 2%).
7. Mężczyźni częściej od kobiet łączą przemoc z problemami finansowymi (21% wobec 17%), problemami szkolnymi (5% wobec 2%) oraz innymi problemami rodzinnymi (13% wobec 9%). częściej również uważają, że nic szczególnego nie miało wpływu na zachowanie sprawcy (22% wobec 14%).

5.2 Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w powiecie grodziskim.

Diagnozę dokonano na podstawie danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu grodziskiego oraz Komendy Powiatowej Policji w Grodzisku Wlkp.

- a. Poszczególne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu grodziskiego przyjęły zgłoszenie stosowania przemocy w rodzinie w następującej liczbie:

Rok	2008	2009	2010	2011	Razem
Gmina					
Grodzisk Wlkp.	11	5	2	9	27
Kamieniec	0	0	0	0	0
Wielichowo	5	6	9	8	28
Granowo	0	0	0	0	0
Rakoniewice	1	0	0	3	4
Suma zgłoszeń przemocy w rodzinie	17	11	11	20	59

Ponadto – na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej- ustalono, że liczba osób których dotyczy problem przemocy w rodzinie na terenie każdej z gmin kształtuje się następująco:

Rok	2008	2009	2010	2011	Razem
Gmina					
Grodzisk Wlkp.	11	5	2	9	27
Kamieniec	0	0	0	0	0
Wielichowo	5	6	9	8	28
Granowo	0	0	0	0	0
Rakoniewice	1	0	0	3	4
Suma zgłoszeń przemocy w rodzinie	17	11	11	20	59

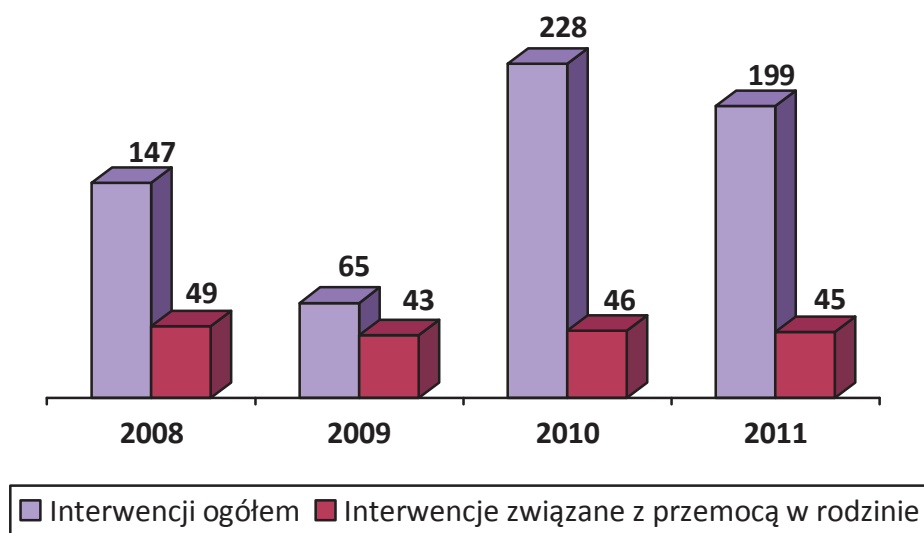
Pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej z powiatu grodzkiego rozpoczęli procedury „Niebieskiej karty” w następujących ilościach:

Rok	2008	2009	2010	2011	Razem
Gmina					
Grodzisk Wlkp.	11	5	2	9	27
Kamieniec	0	0	1	0	1
Wielichowo	5	5	5	8	23
Granowo	0	0	0	0	0
Rakoniewice	0	0	0	3	3
Suma zgłoszeń przemocy w rodzinie	16	10	8	20	54

b. Poniżej zostaną przedstawione dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w

Grodzisku Wlkp. na temat skali i źródeł przemocy w rodzinie w latach 2008 – 2011 na terenie powiatu grodzkiego

Poniżej przedstawiony jest wykres przedstawiający liczbę interwencji domowych ogółem oraz dotyczących przemocy w rodzinie.

Przedstawiona poniżej tabela ukazuje ilość założonych „Niebieskich Kart” przez policjantów Komendy Powiatowej Policji w Grodzisku Wlkp.

Liczba założonych Niebieskich Kart.

Rok	2008	2009	2010	2011	Razem
Liczba niebieskich kart	49	43	46	45	183

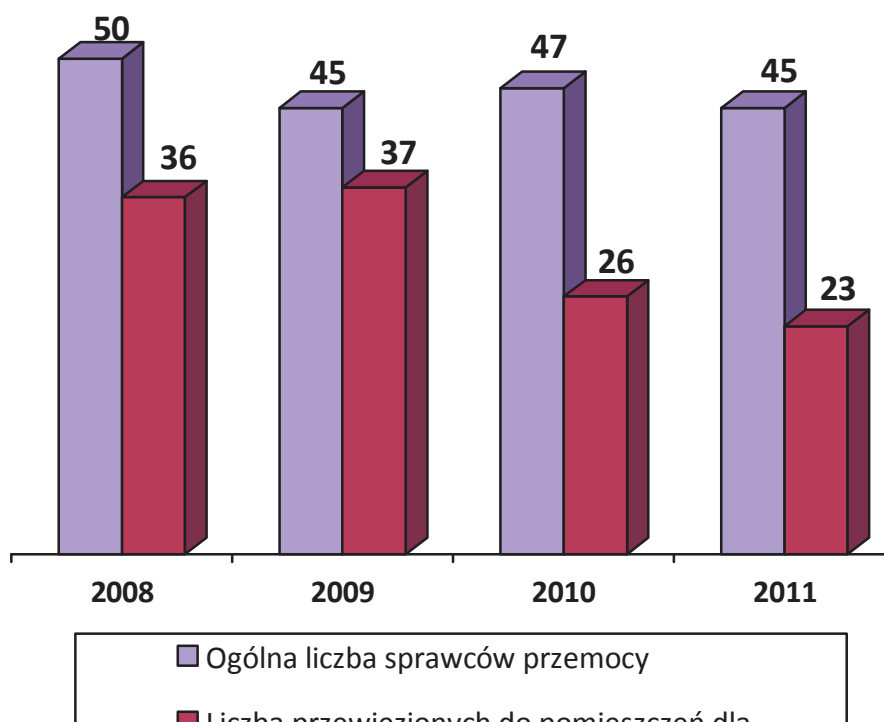
Następna tabela przedstawia liczbę sprawców przemocy w rodzinie oraz liczbę sprawców przemocy w rodzinie będących pod wpływem alkoholu

Rok	Liczba sprawców przemocy w rodzinie ogółem	W tym będących pod wpływem alkoholu
2008	50	40
2009	45	40
2010	47	32
2011	45	28
Razem:	187	140

Następna tabela przedstawia liczbę osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy stosowanej w rodzinie w poszczególnych latach

Rok	2008	2009	2010	2011	Razem
Liczba niebieskich kart	49	43	63	50	205

Przedstawiona zostanie teraz statystyka ukazująca liczbę sprawców stosowania przemocy w rodzinie przewiezionych do pomieszczeń dla zatrzymanych na tle ogólnej liczby sprawców przemocy w rodzinie

5.3 Podsumowanie oraz priorytetowe potrzeby i kierunki działań.

Przedstawiona powyżej diagnoza przemocy w rodzinie wskazuje na to, iż to zjawisko społeczne jest silnie skorelowane z następującymi problemami społecznymi: z problemami związanymi z trudną sytuacją ekonomiczną rodzin oraz problemem alkoholizmu w naszym społeczeństwie zarówno w skali ogólnokrajowej jak i w skali terenu naszego powiatu.

Zestawienie liczby sprawców przemocy ogółem z liczbą sprawców działających pod wpływem alkoholu wskazuje na częste współwystępowanie obu problemów. Osoba znajdująca się w stanie nietrzeźwości traci samokontrolę i może zachowywać się w nieprzewidywalny sposób, gdyż pod wpływem alkoholu wewnętrzne hamulce kępujące zachowanie człowieka zanikają. Często nadużywanie alkoholu prowadzi do zachowań agresywnych. Nie można jednak mówić o jakimkolwiek związku przyczynowym pomiędzy przemocą, a nadużywaniem alkoholu. Zdarza się przecież, że sprawcy przemocy po

zakończeniu leczenia odwykowego nadal stosują przemoc wobec swoich bliskich.

Problem przemocy w rodzinie w naszym powiecie jest znaczący biorąc pod uwagę liczbę osób pokrzywdzonych przez sprawców przemocy w rodzinie. W rozumieniu stosowanej przez Policję procedury „Niebieskiej Karty”, osobami pokrzywdzonymi na skutek przemocy są nie tylko bezpośrednio ofiary przemocy, wobec których stosowana była przemoc, ale również dzieci przebywające w rodzinie, w której dochodzi do przemocy. Dzieci są osobami pokrzywdzonymi zatem zarówno w przypadku stosowania wobec nich przemocy fizycznej lub/i psychicznej, jak i również, gdy są świadkami przemocy w rodzinie.

Trzeba także zaznaczyć, iż przedstawione dane dotyczące występowania zjawiska przemocy w rodzinie nie w pełni odzwierciedlają rzeczywistą skalę tego problemu. Stosowanie przemocy bardzo często związane jest z mitem, „że przemoc w rodzinie to sprawa prywatna”.

Przemoc to nie osobisty problem, tylko przestępstwo, to realne zagrożenie dla zdrowia i życia. Brak skutecznej pomocy i interwencji prowadzi do eskalacji przemocy, a nierzadko także zabójstw.

6. Kierunki działań i cele programu.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie pozwoliła sformułować priorytetowe potrzeby i kierunki działań, które należy podjąć:

- zintensyfikować działania kadry pomocy społecznej na profilaktykę, podnoszenie świadomości problemu przemocy w naszym lokalnym społeczeństwie,
- dążyć do profesjonalizacji kadry pomocy społecznej oraz kadry innych służb powiązanych z rozwiązywaniem problemu przemocy w rodzinie poprzez szkolenia z w/w problematyki,
- systematycznie monitorować problem przemocy w rodzinie, gromadzić dane dotyczące opisywanego problemu,
- wspomagać merytorycznie i finansowo organizacje pozarządowe mające w swoim zakresie zadań pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, przede wszystkim dążyć do rozwoju bazy instytucjonalnej oferującej pomoc i wsparcie osobom uwikłanym w przemoc domową,
- zacieśnić i koordynować współpracę pomiędzy instytucjami i organizacjami zobligowanymi do podejmowania działań w obszarze zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, celem wymiany informacji i doświadczeń dla rozwijanie form wsparcia osób uwikłanych w przemoc w rodzinie oraz położenie nacisku na

kompleksowe działania skierowane wobec sprawców przemocy.

Celem głównym Programu jest zatem ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie grodziskim.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych (operacyjnych):

1. Zapewnienie skuteczności realizowanych zadań poprzez instytucje i organizacje pozarządowe działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadanie to będzie realizowane poprzez następujące działania:

- powstanie powiatowego zespołu konsultacyjnego mającego na celu wymianę doświadczeń między specjalistami z gminnych zespołów interdyscyplinarnych i innych osób zaangażowanych w pracę na rzecz ofiar przemocy w rodzinie,
- udział kadry pomocy społecznej i organizacji społecznych w szkoleniach podnoszących kwalifikacje i wiedzę w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- organizacja szkoleń i warsztatów w zakresie przemocy w rodzinie dla osób zajmujących się problemem przemocy w rodzinie (m.in. dla pracowników policji, kuratorów, pedagogów szkolnych, organizacji pozarządowych, pracowników ośrodków pomocy społecznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie).

2. Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadania związane z realizacją tego celu są następujące:

- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych na temat przemocy w rodzinie (informatory, ulotki, plakaty, artykuły do prasy, konferencje, itp.)
- stworzenie bazy internetowej umożliwiającej kontakt ze wszystkimi służbami i podmiotami w powiecie grodziskim działającymi na rzecz osób pokrzywdzonych,
- współpraca ze szkołami z terenu powiatu w zakresie zwiększania świadomości uczniów i rodziców na temat zjawiska przemocy w rodzinie,
- organizacja warsztatów wzmacniających kompetencje rodzicielskie i na temat prawidłowych metod wychowawczych,
- prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży i ukazywanie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjających zachowaniom nieagresywnym w świetlicach środowiskowych, socjoterapeutycznych na terenie gmin i poprzez gminy powiatu grodziskiego.

3. Zwiększenie dostępu do specjalistycznego wsparcia dla ofiar przemocy.

Zadania do realizacji są następujące:

- prowadzenie poradnictwa prawnego,
 - prowadzenie pracy socjalnej z indywidualnymi przypadkami,
 - prowadzenie terapii pedagogicznej i psychologicznej,
 - współpraca z podmiotami pracującymi w zakresie pomocy osobom pokrzywdzonym przez sprawców przemocy w rodzinie (policja, sąd, placówki ochrony zdrowia, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe) w zakresie zwiększania dostępu do specjalistycznego wsparcia dla ofiar przemocy,
 - udział w pracach gminnych zespołów interdyscyplinarnych,
 - podjęcie działań zmierzających do powstania ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
4. Zapewnienie pomocy i ochrony ofiarom przemocy w rodzinie:
- prowadzenie procedur „Niebieskiej karty” przez policję, powiatowe i gminne placówki pomocy społecznej oraz służby zdrowia,
 - zapewnienie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. dzieciom zagrożonym przemocą w rodzinie miejsc w rodzinach zastępczych,
 - pomoc osobom opuszczającym ośrodek interwencji kryzysowej w usamodzielnianiu się przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. i ośrodki pomocy społecznej z terenu naszego powiatu,
 - ochrona ofiar przemocy poprzez izolację sprawcy przemocy od ofiary, zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną, nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego, (zadanie to będzie realizowane przez Komendę Powiatową Policji w Grodzisku Wlkp., Prokuraturę Rejonową, Sąd Rejonowy),
 - opracowanie i realizacja przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. i organizację pozarządowe programów skierowanych do osób pokrzywdzonych,
5. Rozwijanie działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Zadanie to realizować będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp. poprzez prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program składa się z szeregu interdyscyplinarnych działań, które są ściśle nakierowane na realizację poszczególnych celów operacyjnych. Zakłada się, że Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2012-2015 będzie zatem realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do

podejmowania działań w tym zakresie, zarówno na poziomie gmin jak i powiatu. Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu oraz szerokie spektrum celów i zadań zaplanowanych na poziomie ogólnym, będą konkretnie podejmowane działania dostosowane do lokalnych potrzeb.

Cele programu będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres programowania. Działania skierowane do społeczności, władz lokalnych i innych decydentów, instytucji i organizacji pozarządowych z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie, kadry pomocy społecznej, ofiar i sprawców przemocy w rodzinie będą miały charakter zarówno profilaktyczny (promowanie zachowań alternatywnych wobec przemocy itp.), edukacyjny (upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i jej negatywnych skutków, itp.), pomocowy (poradnictwo, informowanie o miejscach w których można uzyskać pomoc, itp.) jak i wspierający (wsparcie merytoryczne kadr i służb pomocowych, wymiana doświadczeń, itp.).

7. Zasady finansowania programu.

Realizacja działań Programu finansowana będzie z następujących środków:

- środków własnych powiatu grodziskiego,
- środków samorządów gmin,
- dotacji celowych budżetu państwa,
- środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł, w szczególności programów unijnych, konkursów grantowych, itp.

8. Wykaz instytucji udzielających pomocy ofiarom przemocy rodzinie w powiecie grodziskim.

1. Komenda Powiatowa Policji w Grodzisku Wlkp.,
2. Prokuratura Rejonowa w Grodzisku Wlkp.,
3. Sąd Rejonowy w Grodzisku Wlkp.
4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wlkp.
5. Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Wlkp.,
6. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielichowie,
7. Ośrodek Pomocy Społecznej w Granowie,
8. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu,
9. Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.
10. Stowarzyszenie Dom Pomocna Dłoń w Błońsku

11. Organizacje pozarządowe powiatu grodziskiego,
12. Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Grodzisku Wlkp.,
13. Placówki oświatowe.